

HÂRİS b. UMEYR

(الحارث بن عمير)

el-Hâris b. Umeyr el-Ezdi
(ö. 8/629)**Hz. Peygamber'in****Busrâ emîrine elçi olarak gönderdiği sa-
hâbî.**

Hz. Peygamber, hicretin 7. yılında (628) komşu hükümdarları İslâm'a davet etmek üzere onlara elçilerle mektup göndermeye başlayınca 8. yılın başında (629) adı tesbit edilemeyen Busrâ emîrine yazdığı mektubu Lihboğulları'ndan Hâris b. Umeyr ile gönderdi. Hâris Mûte'ye vardığında Gassânî emîrlerinden Şurâhbîl b. Amr yolunu keserek nereye gittiğini sordu; Resûlullah'ın elçisi olduğunu öğrenince boynunu vurdurdu.

Resûl-i Ekrem, Hâris'in ölüm haberini duyunca çok üzüldü ve Zeyd b. Hârise kumandasında hazırlattığı 3000 kişilik bir orduyu Mûte'ye gönderdi (bk. MÛTE SAVAŞI).

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *el-Megâzî*, II, 755-756; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 128; Kâdî Abdülcebbar, *Teşbîtü delâ'ilü'n-nübüvve* (nşr. Abdülkerîm Osman), Beyrut 1966, II, 440; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, I, 304-305; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 408; Nüveyrî, *Nihâyetü'l-ereb*, XVIII, 156; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eşer*, II, 198; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-me'âd*, III, 381; İbn Hudeyde, *el-Mişbâhu'l-muğî* (nşr. Muhammed Azîmüddin), Beyrut 1405/1985, I, 206; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 286; Halebî, *İnsânü'l-uyûn*, II, 786; Zirikî, *el-A'lâm*, II, 159; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), VIII, 50-51; *el-Kâmüsü'l-İslâmî*, II, 9.

MEHMET AYKAÇ

HÂRİSE b. NU'MÂN

(حارثة بن النعمان)

Ebû Abdillâh Hârise b. en-Nu'mân
b. Nef' el-Hazrecî el-Ensârî**Sahâbî.**

Hazrec kabilesinin Neccâroğulları koluna mensuptur. Dedesinin adı bazı kaynaklarda Nak', Râfî' veya Nef' şeklinde de geçmektedir. Annesi Hz. Peygamber'e biat eden, zaman zaman ona evinde yemek ikram eden hanımlardan Ca'de bint Ubeyd b. Sa'lebe'dir. Hârise'nin bütün gazvelere iştirak ettiği ve Bedir'de Osman b. Abdüşems'i esir aldığı kaydedilmektedir (Vâkıdî, I, 139, 162).

Hayır sever bir insan olan Hârise, isyancılar evini kuşattığı zaman Hz. Osman'a

kendisi için savaşılabileceklerini söyleyerek onu desteklediğini ifade etmiştir (Bu-hârî, III, 93). Kaynaklarda Hârise'nin vefat tarihi zikredilmemekle birlikte Muâviye döneminde (661-680) öldüğü bilinmektedir. Ümmü Hâlid bint Hâlid ile evlenen Hârise'nin ikisi erkek beş çocuğu olmuş, kızlarının hepsi biat eden kadın sahâbîler arasında yer almıştır. Muhaddis Ebû'r-Ricâl Muhammed b. Abdurrahman b. Abdullah onun torunlarından (Zehbî, *A'lâmü'n-nübela'*, II, 380).

Ömrünün sonlarına doğru gözlerini kaybeden Hârise namazgâhı ile evinin kapısı arasına bir ip çekmiş, fakirler bir şey istedikçe ipe tutunarak onlara bizzat sadaka vermiş, bu işi kendilerinin yapabileceğini söyleyen ailesine, fakirlere kendi eliyle sadaka vermenin insanı kötü ölümünden koruduğuna dair Resûl-i Ekrem'den bir hadis duyduğunu söylemiştir (İbn Sa'd, III, 488; Taberânî, III, 229, 231).

Medine'de Hz. Peygamber'in odalarının yanında odaları bulunan Hârise, Resûl-i Ekrem yeni bir hanımla evlendikçe bunlardan onun evine en yakın olanı ona bırakarak bir sonrakine geçirdi. Bundan dolayı Hz. Peygamber'in, "Bizim yüzümüzden evinden taşınıp durduğu için Hârise b. Nu'mân'dan utanır oldum" dediği rivayet edilmiştir (İbn Sa'd, III, 488).

Hârise'nin, Cebrâil'i Dihye b. Halife el-Kelbî sûretinde iki defa gördüğü nakledilmektedir. İki, Hz. Peygamber'in Benî Kurayza yahudilerine karşı savaş hazırlığı yaptığı sırada Cebrâil'i bir katır üzerinde önden giderek kendisinin de içinde bulunduğu müslümanların silâhlanıp saf tutmalarını emrettiği sırada vuku bulmuştur (Vâkıdî, II, 498-499). İkincisi de Huneyn Gazvesi'nden sonra gerçekleşmiştir. Cebrâil ile Resûl-i Ekrem'in sohbet ettikleri bir sırada onlara selâm vererek, bir başka rivayete göre ise kendilerini rahatsız edeceği endişesiyle selâm vermeden yanlarından geçtiği, bunun üzerine Cebrâil'in, "Şu adam selâm vermiş olsaydı selâmını alırdık" dediği, Resûlullah'ın onu tanıyıp tanımadığını sorması üzerine de onun Huneyn Gazvesi'nde savaş alanını terketmeyen kişilerden biri olduğunu söylediği belirtilmektedir (Müşned, IV, 17; V, 433).

Hârise b. Nu'mân'ın Ahmed b. Hanbel'in *el-Müşned*'inde yer alan ikisi Cebrâil'i gördüğüne, biri de mal hırsından dolayı kişinin gittikçe ibadetten soğuyacağına ve neticede kalbinin mühürleneceğine (a.g.e., V, 433) dair üç rivayeti bulun-

maktadır. Ayrıca onunla ilgili olarak Hz. Âişe tarafından muhtevası birbirinin aynı üç hadis rivayet edilmiştir. Buna göre Resûl-i Ekrem, rüyasında Hârise'nin annesine yaptığı iyilikler sebebiyle cennete girdiğini görmüş ve orada okuduğu Kur'an'ı dinlemiştir. Sonra da, "İyilik dediğin böyle olmalı, Hârise annesine karşı en iyi şekilde davranan insanlardan biridir" demiştir (a.g.e., VI, 36, 152, 167).

BİBLİYOGRAFYA :

Müşned, IV, 17; V, 433; VI, 36, 152, 167; Bu-hârî, *et-Tarihü'l-kebir*, III, 93; Vâkıdî, *el-Megâzî*, I, 24, 139, 162; II, 498-499, 708; III, 900, 901; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 487-488; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir*, Beyrut 1404/1984, III, 227, 228, 229, 230, 231; Müberred, *el-Kâmil*, Beyrut 1986, III, 1473; Halife b. Hayyât, *et-Tabakât* (Zekkâr), I, 205; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (Bicâvî), I, 306-307; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 358, 359; VII, 49; Zehebî, *A'lâmü'n-nübela'*, II, 378-380; a.m.f., *Tecridü esmâ'î's-şahâbe*, Beyrut, ts., I, 113; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâ'id*, IX, 313, 314; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 298, 299; Winsinck, *el-Mu'cem*, VIII, 54.

NURİ TOPALOĞLU

HÂRİSE b. SÜRÂKA

(حارثة بن سراقه)

Hârise b. Sürâka b. el-Hâris
el-Hazrecî el-Ensârî
(ö. 2/624)**Bedir Gazvesi'nde
ensardan şehid olan ilk sahâbî.**

Hazrec kabilesinin Neccâroğulları kolundandır. İslâmiyet'i kabul edip etmediği bilinmeyen babası Sürâka hicretten önce vefat etmiştir. Annesi Ümmü Hârise Rubeyyi' bint Nadr, Enes b. Mâlik'in halası ve Enes b. Nadr'ın kardeşidir. Bazı kaynaklarda annesine nisbetle Hârise b. Rubeyyi' şeklinde de anılır (Ebû Nuaym, I, vr. 160^b). Bu-hârî, *el-Câmi'u's-şahîh*'in bir yerinde annesinin adını Rubeyyi' bint Berâ şeklinde kaydederse de ("Cihâd", 14) bunun bir zühul eseri olabileceği söylenmiştir (İbn Hacer, *Fethu'l-bârî*, XI, 188). Ebû Nuaym, Hârise hakkında, "Annesine çok iyilik etmesiyle meşhurdur; Hz. Peygamber rüyasında onun cennette Kur'an okuyuşunu dinledi" derken onu Hârise b. Nu'mân ile karıştırmıştır (*Ma'rifetü's-şahâbe*, I, vr. 160^b). Hicretten hemen sonra annesiyle birlikte müslüman olan Hârise, Resûl-i Ekrem tarafından Sâib b. Osman ile kardeş ilân edilmiştir.

Hârise, bir gün Hz. Peygamber'le sohbet ederken şehitlik mertebesine ulaşması için kendisine dua etmesini istemiş, Resûl-i Ekrem de bu isteğini yerine ge-